

L'andorranisme, els símbols

Gabriel Fernández i Coy

Vagi per endavant que penso que les persones que ens hem reunit aquí gràcies a la Societat Andorrana de Ciències no representen el ciutadà mitjà d'Andorra. I no el representem perquè probablement per a aquest ciutadà mitjà el debat sobre l'andorranitat ni tan sols ha començat. Dit d'una altra manera: el que avui estem analitzant aquí, tot i que ens pugui semblar molt interessant —a mi m'ho sembla—, no és un tema que estigui al carrer i encara menys un problema per a la gent.

Sobre els símbols, acceptant que aportaré exemples que no han de tenir necessàriament la categoria de dades, penso sincerament que es pot afirmar que no en tenim. Símbols visibles per a la majoria dels habitants del Principat i, sobretot, acceptats com a propis.

Les causes són molt diverses i les culpabilitats s'han de repartir fins a arribar a una conclusió que per a alguns pot ser un pèl dolorosa. Ja ens ha estat bé a tots que no en tinguem, de símbols.

L'absència de conflictes en la nostra història ens deixa mancats de cicatrius, aquelles ferides que sostenen llegendes que sempre ajuden a construir una identitat. No podem, per tant, jugar la carta del poblet d'Astèrix i Obèlix, tot i que curiosament aquesta, la dimensió, sigui l'única característica en què tots els habitants del país estaríem en sintonia: vivim en un lloc molt petit, un estat minúscul en el mapa d'Europa. Aquest seria un tret, un altre és el nivell de vida. A Andorra, tot i les dificultats creixents dels últims temps, s'ha viscut bé tirant a molt bé, i aquest ha estat el nexa de convivència. Probablement aquest i cap més.

En un moment en què els grans estats han obert el debat sobre si cal exigir una mínima voluntat integradora a la immigració, nosaltres som un exemple del que passa si no ho fas. Es pot viure bé, perfectament i en harmonia mentre vagi bé l'economia, però difícilment poden subsistir els signes d'identitat del territori.

Mai no ha estat un requisit massa ferragós la integració al Principat; sí en canvi el rendiment professional.

La classe social que ha governat els destins del país des de sempre va obrir la mà, però molt a poc a poc. Els andorrans encara no som majoria i la nostra llei obliga a passar vint anys residint al país abans de poder obtenir la nacionalitat. Per a alguns aquest període encara és un acte d'extrema generositat.

Si aquest classisme històric (*pedigrí*) el traslladem a la presa de decisions ens adonarem que hi ha mil exemples que certifiquen la gran desídia que ha acompanyat els nostres polítics en el tema identitari.

Els que han vingut, tret de comptades excepcions, ho perceben com un jeroglífic complicadíssim i inabastable, i els dipositaris del que indica la tradició, tret de comptades excepcions, mai no han tingut gaire interès a compartir-ho.

Anem als exemples.

El dia que Òscar Ribas va fer el primer discurs a l'ONU: el món ens donava la benvinguda com a Estat de dret. A algú se li va acudir tancar els comerços i les empreses perquè la gent pogués seguir la transmissió televisiva del discurs? Perquè la població pogués notar que es tractava d'un fet excepcional? Quina oportunitat perduda per convertir aquell dia en el nostre dia de la independència, el nostre 4 de juliol! De convertir el discurs de Ribas en el de Ben Gurió per als israelians. Però no va ser així: hi va haver molta més emoció a Catalunya perquè el català havia sonat a l'ONU. La llengua, un símbol?

L'altre dia un amic em va dir a la platja que el dia anterior havia estat a Andorra i que el que més li havia cridat l'atenció era el gran volum de portuguesos que hi ha; pel que fa a la resta no va trobar cap diferència amb Catalunya.

És un resum excel·lent.

Discutim sobre el Barça-Madrid, les fotos de la Pataki, els *nòvios* de l'Obregón, el Chiqui-chiqui i els polítics de referència són Zapatero i Rajoy. Allò que és local no és nacional en un ciutat petita com nosaltres a Catalunya. La curiositat en el nostre cas és que allò que és local també és nacional, però la gran majoria de la població no ho entén així.

Els habitants d'Andorra estan tan absorbits per les informacions espanyoles o les dels seus països d'origen que sovint no accedeixen a notícies que els interessarien força, com les ajudes socials, per exemple. La manca de símbols no hi ajuda. Més supòsits.

Un argentí o un espanyol que arriben a Andorra per treballar: just quan entren els diuen que això és un país que té una llengua, unes lleis, una identitat i una pila de coses més. Quan comencen a establir-se aquí, ràpidament s'adonen que poden veure totes les teles espanyoles, escoltar totes les ràdios espanyoles, llegir tots els diaris espanyols i, a més, si van al cinema veuran les pel·lícules en castellà. Aquest noi argentí o espanyol, en dues setmanes, ja s'haurà adonat que això d'Andorra és un *cuento xino* i l'andorranisme encara més.

Qualsevol país, amb determinació i orgull, defensaria la seva cultura. Nosaltres, tot i tenir totes les armes, no ho fem. Per què? Perquè ja ens està bé. Tornem a l'inici, petit parèntesi: parlem d'un tema interessant però que ara mateix no amoïna la gent. No és un problema social, és una circumstància.

Si es parla de símbols, lògicament existeixen els oficials. Evidentment, ningú no discuteix la representativitat de l'himne o de la bandera. El que ens hauria de preocupar és la indiferència que generen en la majoria. És en aquests casos on és més fàcil detectar els pocs exemples espontanis de símbols d'aquest andorranisme que sí que forma part de la societat però a escala marginal. Vagin a veure un partit de la selecció nacional de rugbi i observin els jugadors cantar l'himne. Se't posa la pell de gallina.

Tampoc no hi ajuda gaire que els dos caps d'Estat, figures que podrien tenir magnetisme, tinguin el perfil que tenen. Un és bisbe i l'altre és el president de França, i molt pendent de nosaltres no sembla que està. Sort que ara amb Sarkozy, almenys el veiem a les revistes!

Més exemples, esportius.

El Barça: ja sigui farcit de brasilers o d'holandesos, per a molts andorrans l'FC Barcelona és un referent innegociable sentimentalment. I més encara si mires les elits, aquelles que concentren el poder.

L'any 1991 jo treballava a Ràdio i Televisió d'Andorra i es va produir un cas al·lucinant. El Govern va estar un any sense pressupost perquè al Consell General no tenia suficient majoria. El parlament estava bloquejat. TV3 va decidir que els partits del Barça s'emetrien pel Canal 33 aquella temporada. La tecnologia analògica no permetia afegir un altre canal al país, i els 28 consellers van enviar un document a Andorra Televisió perquè fes tots el possible per reemetre el 33 en la freqüència assignada al canal local, que feia emissions esporàdiques d'esdeveniments esportius i les sessions del Consell. Evidentment, els partits del Barça es van passar a veure per ATV. Va ser un dels dos acords que els polítics van ser capaços de subscriure en un any; l'altre era relatiu a la caça de l'isard. Molt responsable, sí senyor.

I seguint amb el futbol: el nostre país, aquest on no poder veure el Barça és una tragèdia nacional, ha vist impassible com la nostra selecció, la que representa el Principat, fa més de deu anys que juga i encara no li han construït un camp perquè no hagi d'exiliar-se a Barcelona contra les grans potències europees.

Proposo que Frank Gehry, ara que té una relació pròxima amb Andorra, pugui dissenyar el nou estadi nacional.

Esmento, i molt, els àmbits dels mitjans de comunicació i dels esports perquè ara, al segle XXI, són els grans fabricants de símbols. Els que sostenen els tradicionals i els que en creen de nous.

En els anys noranta, durant quatre anys, el país va tenir un equip de bàsquet a la lliga ACB, el Festina Andorra. Prop de 4.000 ciutadans vibraven amb un espectacle propi. Dues males temporades i adéu. El Govern va fer la *tàctica Pilat* i l'oligarquia local s'ho va mirar amb la més absoluta indiferència.

Posats a demanar, els empresaris andorrans que han tingut la sort i l'encert d'arribar a l'èxit, han pensat en alguna ocasió que potser una porció d'aquesta victòria en la vida podria revertir en la resta de la societat?

I no parlo només de filantropia, parlo de posar el seu nom a un estadi, a un teatre o a un programa de beques com no n'hi hagi cap altre al món. Està passant això? Per concloure. Penso que sempre que no perilli l'estabilitat convindria atrevir-se més i pensar que els símbols propis poden ser, fins i tot, un element per fer-nos viure més junts a tots.

El problema, i això em sembla que resumeix tot el dit anteriorment, és voler-ho, i a nosaltres no ens ha preocupat mai.

Gabriel Fernández i Coy,
periodista i coordinador d'Andorra7 Ràdio